

1. 25ης Μαρτίου 111– ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ – ☎ 210.50.27.990 – 210.50.20.990
2. 25ης Μαρτίου 74 – ΠΛ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ – ☎ 210.50.50.658 – 210.50.60.845
3. Γραβιάς 85 – ΚΗΠΟΥΠΟΛΗ – ☎ 210.50.51.557 – 210.50.56.296
4. Πρωτεσιλάου 63 – ΠΛ. ΙΛΙΟΥ – ☎ 210.26.32.505 – 210.26.32.507

Μάθημα : Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (Θεωρητική Κατεύθυνση)

Καθηγητής : Μαρία Νιάρη

Τάξη : Γ' Λυκείου

Ημερομηνία : 28/02/2016

Ονοματεπώνυμο :

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. κλήριγκ
- β. Εθνικό Κόμμα
- γ. βενιζελισμός

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση.

Μονάδες 10

- α) Οι Μεγάλες Δυνάμεις αποφάσισαν να αποσύρουν τα στρατεύματά τους από την Κρήτη την εποχή που ήταν Υπάτος Αρμοστής του νησιού ο Ελευθέριος Βενιζέλος.
- β) Ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης ήταν ο ηγέτης των Εκλεκτικών.
- γ) Η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το Μάιο του 1927.
- δ) Στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα το εκλογικό σύστημα επέτρεπε την ψήφιση περισσοτέρων του ενός κομμάτων.
- ε) Οι μεσοπολεμικές οικονομικές εξελίξεις ευνόησαν την ανάδειξη των συγκεντρωτικών καθεστώτων.

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφέρετε τα πλεονεκτήματα που απέκτησε η Ελλάδα στην περίοδο του Μεσοπολέμου (1919-1939) αναφορικά με την οικονομική της πορεία.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Να παρουσιάσετε το έργο της πρώτης κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας.

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, α) να συγκρίνετε τις πολιτικές θέσεις και πρακτικές του Τρικούπη με τις αντίστοιχες του Δηλιγιάννη (μονάδες 15) και β) την απήχηση που είχαν στην ελληνική κοινωνία οι δύο αυτοί πολιτικοί άνδρες και τα προγράμματά τους (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Χαρακτηριστική είναι και η ονομασία των δύο κομμάτων: ο Τρικούπης είχε το «Νεωτερικό» κόμμα, ενώ ο Δηλιγιάννης το «Εθνικό». Για τον Τρικούπη, νεωτερισμός ήταν η διάκριση των εξουσιών και η ανάπτυξη της ιδιωτικής κοινωνίας μέχρι την αυτονόμησή της. Για τους αντιπάλους του, «εθνική» ήταν αυτή καθαυτή η ανάπτυξη του ανάμικτου «κρατικο-κοινωνικού» συγκροτήματος, μέσα στο οποίο έδρευαν αναπόσπαστα και τα ιδιωτικά συμφέροντα. Έτσι ο αγώνας μεταξύ των δύο παρατάξεων αναφερόταν πρώτιστα στη χρήση της κρατικής μηχανής, και γι' αυτό ήταν κατ' ευθείαν πολιτικός. Από τα δύο πολιτικά προγράμματα, του Τρικούπη ήταν περισσότερο εντοπισμένο κοινωνικά: εξυπηρέτηση του μεγάλου ιδιωτικού κεφαλαίου στην πορεία για την αστικοποίηση και τον εξευρωπαϊσμό των κοινωνικών σχέσεων. Οι επιδιώξεις του Δηλιγιάννη ήταν λιγότερο χρωματισμένες ταξικά, πράγμα που επέτρεπε τη συνύπαρξη στον ίδιο χώρο «όλων των δυσारेστημένων από την άκρα δεξιά ως την άκρα αριστερά». Κοινός παρονομαστής μέσα στο δηλιγιαννικό συνονθύλευμα ήταν η άρνηση του χωρισμού των εξουσιών. Κεντρικός στόχος του αντιτρικουπισμού ήταν όχι ο μερισμός, αλλά η συγκέντρωση των εξουσιών και η διεύθυνσή τους από την πολιτική. Χαρακτηριστικό του Τρικούπη ήταν το πάθος για την οικονομική ανάπτυξη, ενώ των αντιπάλων του το πάθος για την αναρρίχηση στα δημόσια αξιώματα και για την κυριαρχία της πολιτικής εξουσίας πάνω στην οικονομική. Έτσι, ο Τρικούπης κατηγορήθηκε σαν «πλουτοκράτης», ενώ οι αντίπαλοί του σαν «αρχομανείς». Στην ολιγαρχία του πλούτου αντιτάχθηκε η ολιγαρχία της πολιτικής ζωής. Η πρώτη χειραγωγήθηκε από τους κεφαλαιούχους, ενώ η δεύτερη από το πνεύμα του μικροαστισμού και του λαϊκισμού. Μέσα στο δηλιγιαννικό στρατόπεδο βρέθηκαν επίσης και οι προερχόμενοι από τα παλαιά «τζάκια» και τον κοτζαμπασισμό. Όμως, τα παλιά αυτά στρώματα είχαν ξεπέσει οριστικά. Τους ήταν αδύνατο πια να λειτουργήσουν «οπισθοδρομικά» σαν μια «φεουδαρχική αντίδραση». Αντίθετα, η πολιτική τους παρουσία πήρα αναπότρεπτα τη μορφή της «αρχομανίας», της «θεσιθηρίας», της δημοσιούπαλληλίας (μιας «φατριαστικής υπαλληλίας», όπως τη χαρακτήρισε ο ίδιος ο Τρικούπης). Έτσι, ο παλιός

κοτζαμπασισμός εμφανίστηκε με τη μορφή του εκσυγχρονισμένου μικροαστισμού και λαϊκισμού. Οι μεταβολές της ελληνικής κοινωνίας μετά το 1860 ήταν μεγάλες και οριστικές: στο εξής το βασικό δίλημμα δεν ήταν πια αν η Ελλάδα θα πήγαινε προς τα εμπρός ή προς τα πίσω, αλλά αν θα ακολουθούσε το δρόμο της ανάπτυξεως του κεφαλαίου ή την προοπτική του μικροαστισμού. Το κράτος για τον Τρικούπη ήταν ένα εργαλείο για την οικονομική του ανάπτυξη, ενώ για τον Δηλιγιάννη ήταν ένας αντικειμενικός στόχος. Ο Τρικούπης απέβλεπε στο να χρησιμοποιήσει το κράτος, ενώ ο Δηλιγιάννης στο να το κατακτήσει. Έτσι, ο κρατικός παρεμβατισμός στην οικονομική και κοινωνική ζωή ήταν επιδίωξη παροδική για τον ένα, μονιμότερη για τον άλλο.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμ. ΙΔ', σελ. 22

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Στην «αριστοκρατία του χρήματος» ορθώθηκε αντιμέτωπη η μικρο-αστική «ψευδαριστοκρασία των υπαλλήλων του δημοσίου» (οι χαρακτηρισμοί είναι του Δ. Βερναδάκη). Έτσι, όπως και ο Δημ. Πουρνάρας δέχεται η καταψήφιση του Χ. Τρικούπη δεν ήταν μόνο προϊόν της δημαγωγίας και του φανατισμού αλλά «είχε επίσης και χαρακτήρα κοινωνικο-οικονομικών: εψήφισον κατά της πλουτοκρατικής κυβερνήσεως».

Ο ίδιος ο Τρικούπης είχε έγκαιρα αντιληφθεί ότι στην Ελλάδα η πολιτική ήταν ο χώρος που συμπύκνωνε και διεύθυνε όλες τις άλλες εξουσίες. Ο ίδιος είχε εξομολογηθεί στον Ανδρέα Συγγρό ότι εν «Ελλάδι, εάν δεν πολιτεύεται τις, ουδέν δύναται να πράξη». Γι' αυτό και ο Τρικούπης ανέλαβε μιαν αντιφατική προσπάθεια να πολιτευθεί ώστε μέσω της πολιτικής εξουσίας να αποδυναμώσει την πολιτική και να ενισχύσει την οικονομία και ιδίως την ιδιωτική οικονομία. Το αποτέλεσμα ήταν ότι το σύνολο σχεδόν των κοινωνικών στρωμάτων ξεσηκώθηκε εναντίον του. Η αποτυχία αυτή οφειλόταν σε δυο λόγους: α) ο Τρικούπης δεν έλαβε υπόψη του το χάσμα και την αντίφαση ανάμεσα στις μεγάλες επιδιώξεις του και στα περιορισμένα και τελείως απρόσφορα μέσα που είχε στη διάθεσή του, και β) στάθηκε υπερβολικά μονοσήμαντος και ασυμβίβαστος στις επιδιώξεις τους και έτσι έγινε θύμα της καθαρότητας του οράματός του. Ο ίδιος με φιλαρέσκεια οραματιστή επαναλάμβανε στις ομιλίες του ότι «τον ενδιέφεραν οι ιδέες και όχι τα πρόσωπα». Έτσι το όραμά του κινήθηκε σε μεγάλο βαθμό στο χώρο των ιδεών. Τα «πρόσωπα» δεν μπόρεσαν να τον ακολουθήσουν στο εγχείρημά του και τον απομόνωσαν. (Οι φίλοι του Τρικούπη Αν. Βυζαντινός και Π. Καρολίδης φθάνουν μάλιστα στο σημείο να διακηρύξουν ότι οι Έλληνες αποδείχθηκαν «άωρος λαός» απέναντι στο υψηλό έργο του).

Πάντως, παρά την προσωπική και ιδεολογική αποτυχία του Χ. Τρικούπη, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο αυτή (1880–1895) σημειώθηκε η πρώτη σημαντική φάση της εκβιομηχανίσεως στη νεοελληνική κοινωνία. Το όνομα του Τρικούπη συνδέθηκε με τη φάση αυτή, γιατί εκτός από την ευμενή διεθνή και εσωτερική συγκυρία, ο ίδιος διαμόρφωσε ένα κατάλληλο πλαίσιο οικονομικής πολιτικής που προώθησε τη βιομηχανική και γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τομ. ΙΔ, σελ. 39

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες που δίνονται στα ακόλουθα κείμενα, να παρουσιάσετε:

- α) τα προσφυγικά ρεύματα που έφτασαν στην Ελλάδα από το 1912 έως και το 1920 από την Τουρκία και τη Βουλγαρία (μονάδες 15)
- β) την αντιμετώπιση των προσφύγων του Α' διωγμού από το ελληνικό κράτος (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΠΟΥ ΗΡΘΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1912 ΩΣ ΤΟ 1920

Ο ακόλουθος πίνακας δείχνει τον αριθμό των προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα στη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων, του Μεγάλου Πολέμου (= Α' Παγκόσμιος πόλεμος) και στην περίοδο που ακολούθησε την Ανακωχή του Μούδρου:

Από τη Μικρά Ασία	190.000
Από την Κωνσταντινούπολη	40.000
Από τη Θράκη	200.000
Από τη Σερβία, τη Βουλγαρία	10.000
Από τη Μακεδονία	15.000
Από τη Ρωσία	50.000
Από τη Δωδεκάνησο	30.000
Σύνολο	535.000

Αν και είναι αλήθεια ότι ένα μεγάλο μέρος των προσφύγων από την Ανατολική Θράκη και τη Μικρά Ασία επέστρεψαν στα σπίτια τους μετά την Ανακωχή του Μούδρου, αυτοί από τις άλλες περιοχές έμειναν στην πλειονότητά τους στην Ελλάδα, και ο παραπάνω πίνακας πρέπει να ληφθεί υπόψη σε οποιαδήποτε εκτίμηση του καθήκοντος και της ικανότητας της Ελλάδας να αντιμετωπίσει το προσφυγικό πρόβλημα. Οι πρόσφυγες που συνέρρευσαν στην Ελλάδα στη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου απομυζούσαν ένα μεγάλο μέρος των οικονομικών πόρων της ελληνικής κυβέρνησης. Η φυγή αυτών των προσφύγων στην Ελλάδα οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην είσοδο της Ελλάδας στο Μεγάλο Πόλεμο στο πλευρό των Συμμάχων.

Edward Hale Bierstadt, *Η Μεγάλη Προδοσία*, εκδ. «Νέα Σύνορα» - Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1997, σ. 316

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η Συνθήκη του Νεϊγύ επιβεβαίωσε την ελληνική κυριαρχία στα εδάφη νότια μιας γραμμής που όριζε στα δυτικά η Συνθήκη του Βουκουρεστίου. Στη Θράκη η γραμμή αυτή ακολουθούσε τον υδροκρίτη (=όριο) μεταξύ των λεκανών του Έβρου και του Νέστου και κατέληγε στα τουρκοβουλγαρικά σύνορα, αλλά η περιοχή νότια της γραμμής αυτής τέθηκε προσωρινά υπό συλλογική συμμαχική κυριαρχία, ώσπου να συναφθεί η ελληνοτουρκική συνθήκη ειρήνης. Χωριστή σύμβαση με την ίδια ονομασία και ημερομηνία προέβλεπε την αμοιβαία και εθελούσια μετανάστευση των «Βουλγάρων την φυλήν» από την Ελλάδα και των «Ελλήνων την φυλήν» από τη Βουλγαρία. Για να διευκολυνθεί μάλιστα η αναχώρησή τους, προβλεπόταν η δυνατότητα ρευστοποίησης των περιουσιακών τους στοιχείων. Κοινή επιδίωξη των

κυβερνήσεων και των δύο χωρών ήταν να απαλλαγούν οι χώρες τους από τις αντίστοιχες μειονότητες, ώστε να εκλείψουν στο μέλλον εκατέρωθεν διεκδικήσεις εδαφών στην επικράτειά τους. Αποτέλεσμα της Σύμβασης του Νεϊγύ, με την οποία αναγνωρίστηκε το δικαίωμα ρευστοποίησης των περιουσιακών τους στοιχείων και σε εκείνους που είχαν ήδη μεταναστεύσει από το 1900, ώστε να διευκολυνθεί η παραμονή τους στη χώρα στην οποία είχαν μεταναστεύσει, ήταν να μεταναστεύσουν στη Βουλγαρία ή να θεωρηθούν μετανάστες από την Ελλάδα 100.000 περίπου Βούλγαροι που δήλωσαν ή δηλώθηκαν Βούλγαροι, η δε επιλογή των εναπομεινάντων, γύρω στις 150.000, να μείνουν στην Ελλάδα να θεωρηθεί ότι δήλωνε και την επιλογή εθνικής ταυτότητας και πατρίδας.

Θ. Βερέμης-Γ. Κολιόπουλος, *Ελλάς, Η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα*, εκδ.

Καστανιώτη, Αθήνα 2006, σελ. 359

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Κατά την περίοδο του Εθνικού Διχασμού, από τον Οκτώβριο του 1916 έως τον Ιούλιο του 1917, η κυβέρνηση Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη αντιμετώπισε το ζήτημα των προσφύγων συστηματικότερα, ιδρύοντας την Ανωτάτην Διεύθυνσιν Περιθάλψεως, η οποία αποτελούσε ιδιαίτερη κρατική υπηρεσία. Έργο της αποτελούσε η περίθαλψη των προσφύγων και των στρατευμένων καθώς και η εποπτεία των αγαθοεργών και ευαγών ιδρυμάτων. Ίδρυσε στη Θεσσαλονίκη φθισιατρείο¹, γηροκομείο και βρεφοκομείο προσφύγων ενώ οργάνωσε καθημερινά συσσίτια στη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις της Μακεδονίας.

Με την επικράτηση του Βενιζέλου ιδρύθηκε, τον Ιούλιο του 1917, το Υπουργείο Περιθάλψεως, το οποίο θα μεριμνούσε συστηματικά, εκτός από τους πρόσφυγες, και για τις οικογένειες των εφέδρων που βρίσκονταν στο μέτωπο, και τις οικογένειες των θυμάτων του πολέμου. [...] Με νομοθετικό διάταγμα τον Απρίλιο του 1919 επεκτάθηκε η παρεχόμενη στους πρόσφυγες περίθαλψη και σε άλλες κατηγορίες προσφύγων, όπως ήταν οι πρόσφυγες από τη Ρωσία, και γενικότερα σε άπορους και αναξιοπαθούντες «ανεξαρτήτως της προελεύσεως ή κατοικίας ή εθνικότητος αυτών».

Ανδριώτης Ν., «Η πρώτη προσφυγιά – Ελληνικές προσφυγικές μετακινήσεις 1906-1922» στο: *Ιστορία του νέου ελληνισμού*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τόμ. 6^{ος}, σελ. 100

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Νομοθετικό διάταγμα *Περί συστάσεως Υπουργείου Περιθάλψεως* (ΦΕΚ 112/14-6-1917)

Συνίσταται Υπουργείον Περιθάλψεως εις την δικαιοδοσίαν του οποίου υπάγεται η μέριμνα περί της περιθάλψεως των προσφύγων, περί της κανονικής καταβολής του επιδόματος εις τας οικογενείας των επιστρατευμένων και περί άλλης παντοδαπής προστασίας και υποστηρίξεως των ιδίων οικογενειών...

Καλή τύχη!!!

¹ Φθισιατρείο: ειδικό θεραπευτήριο για την αντιμετώπιση της φθίσης (= φυματίωσης), ασθένειας των πνευμόνων που αποτελούσε αληθινή μάστιγα εκείνα τα χρόνια